

Het Versnellingshuis: Nederland Circulair! en Moonshotprojecten

1. Inleiding
2. Moonshot projecten: wat zijn het?
 - Criteria
 - Wat is de taak en de rol van het Versnellingshuis
3. Processen tav Moonshot projecten
 - Aanpak (drie fasen)
 - Besluitvorming
 - Wie doet wat
4. Andere (Moonshot)projecten: regionale Moonshot projecten, keten transitities, circulaire accelerator projecten, icoonprojecten etc.

1. Inleiding

Voor u ligt de beschrijving van wat een Moonshot project van het Versnellingshuis Nederland Circulair! is en hoe om te gaan met Moonshot projecten. Het is zo ingestoken dat het inzicht geeft in de criteria en processen rondom deze Moonshot projecten. In het tekstvak vindt u een algemene inleiding over het Versnellingshuis: Nederland Circulair! Dit document helpt duidelijk te maken wat de meerwaarde is van het onderdeel zijn van/meewerken aan een Moonshot project. En het geeft inzicht in hoe de drie deelnemende partijen van het Versnellingshuis samenwerken aan Moonshot projecten.

Naast richting geven aan het 'wat' en 'hoe' rond Moonshot projecten, blijft er ruimte bestaan voor de eigenheid/'verschillendheid' van Moonshot projecten.

Het Versnellingshuis Nederland Circulair!

Het doel van de aanpak van het Versnellingshuis is om bedrijven de slag te laten maken naar een circulair businessmodel. Dit doen we door te helpen met vragen over hun circulaire businesscase. Ook willen we ketensamenwerkingen en investeringen in kansrijke oplossingsrichtingen sneller en effectiever tot stand laten komen. Dat gebeurt door ondernemers tijdelijk – in de precompetitieve fase – te ondersteunen met kennis, (het rondkrijgen van) financiering, (internationale en regionale) netwerken en wet- en regelgeving. Concreet biedt het Versnellingshuis drie diensten aan ondernemers in oplopende grootte van ondersteuning:



Matchmaking

Vind uw partner of antwoord
Doorlooptijd: 1-2 weken



Maatwerk

Ondersteuning op maat
Doorlooptijd: 1-3 maanden



Mkb-ketens

subsidie voor ketenprojecten
Doorlooptijd: 0,5- 2 jaar



Moonshots

Start een doorbraakproject
Doorlooptijd: 2-5 jaar

2. Moonshot projecten

Om de circulaire economie in Nederland substantieel vorm te kunnen geven, opperen meerdere partijen de wens om grootschalige Moonshot projecten te realiseren. Dit betreft projecten waarbij bijvoorbeeld binnen een sector of keten op grote schaal wordt geïnnoveerd richting de circulaire economie. Tegelijkertijd wordt/worden er bij deze project(en) een of meerdere knelpunten ervaren. In de transitieagenda's wordt een aantal majeure doorbraken beschreven. Het Versnellingshuis Nederland Circulair! wil daarom jaarlijks 5 Moonshot projecten ondersteunen.

Dat wil zeggen 5 Moonshot projecten die in uitvoering zijn. Voor meer onderwerpen kan een verkenning worden gestart omdat niet alle verkenningen (fase 1, zie verder) hoeven te leiden tot een Moonshot project. Hieronder de criteria waaraan een Moonshot project voldoet.

Criteria

Draagt bij aan de circulaire economie. Uitvoering van het Moonshot traject leidt tot een groei in % van de realisatie van de transitie naar een circulaire economie. Bovendien leidt het daarmee vaak ook tot een reductie van de CO₂-uitstoot. Er is inzicht of en hoe het Moonshot project kan bijdragen aan de doelen van de Transitieagenda's. Moonshot trajecten hebben stevige en meetbare impact op het verminderen van afval en het vergroten van het gebruik van secundaire materialen.

Werkt toe naar een Marktgedragen, business propositie. Een Moonshot project is gericht op de kracht van de markt. De markt moet (uiteindelijk) hierop willen bewegen. Een Moonshot traject bestaat daarom vaak uit een business proposal voor een voorgesteld oplossing, product of dienst in de pre-competitieve fase. Zoals bij de Dutch Circular Textile Valley (DCTV). Het kan ook gaan om een beleidswens. Voorwaarde hierbij is dat de markt economische kansen in deze wens ziet. Een voorbeeld hiervan is het sluiten van de matrassenketen.

Sommigen spreken ook van een Moonshot project als er sprake is van marktfalen. Het doel is dat je uiteindelijk een nieuwe circulaire norm vanuit het bedrijfsleven introduceert. Dat er na het doorlopen van alle fases van een Moonshot project investeerders zijn die willen investeren waar ze voorheen niet in geïnteresseerd waren. Doordat knelpunten zijn weggenomen, kennis is vergroot en partijen bijeen zijn gebracht.

Rijp voor versnelling/ schaalsprong. Het Moonshot project kan tot een schaalsprong van bedrijfsactiviteiten leiden en is rijp voor Versnelling in de precompetitieve fase.

Niet één probleemeigenaar. Het is een project dat de inzet en betrokkenheid vergt van meerdere bedrijven en organisaties tegelijkertijd. Een Moonshot project gaat over een vraagstuk dat essentieel is voor de transitie naar een circulaire economie, maar de kracht en reikwijdte van een individueel bedrijf te boven gaat. De doorbraak vereist dan de aanpak van een complete keten of sector. Denk bijvoorbeeld aan de keten van productie, terugwinnen en hergebruik van kunststoffen. Via de weg van chemische recycling van kunststofafval tot herbruikbare basischemicaliën voor nieuwe kunststofproductie zou meer plastic hergebruikt kunnen worden, zouden minder kunststoffen verbrand hoeven te worden en zou de productie van fossiele kunststoffen drastisch gereduceerd kunnen worden.

Groot en complex. Moonshot projecten hebben een landelijke uitstraling en impact. Mogelijk zelfs internationaal. Doorbraken zullen leiden tot een nieuwe normaal rondom een bepaald onderwerp en daarbij meetbare impact hebben in de transitie naar een circulaire economie. Deze projecten zijn complex van aard (in verschillende opzichten) en de markt brengt ze zelf moeizaam of vanuit maatschappelijk perspectief te langzaam tot stand. Dit houdt vaak verband met vele kleine spelers en

de noodzaak om met verschillende, soms ook overheidspartijen, tegelijkertijd afspraken te maken. Ook stuiten veel projecten op de beruchte 'valley of death': financiële instellingen verbinden strikte randvoorwaarden aan financiering van nog niet bewezen businessconcepten.

Investering nodig. Er is een substantiële investering nodig om een Moonshot project van de grond te krijgen. Dat betekent naar procesgeld nodig is voor de opstartfase. Daarna zal er ook geld nodig zijn voor de realisatiefase, dat is vaak een veelvoud daarvan. Het Versnellingshuis levert of zoekt procesgeld en let er daarbij op dat er geen sprake is van staatssteun.

Wat gaat het Versnellingshuis bijdragen aan een Moonshot project

Naast het positioneren van een project en het bieden van een groot en divers netwerk, zal het Versnellingshuis zich inspannen om het Moonshot project te ondersteunen op alle manieren die mogelijk zijn binnen de bestaande capaciteiten en budgetten. Er wordt met name geïnvesteerd in de procesaanpak. En in het betrekken van de hele value chain; alle delen van de keten (ook niet-bedrijfsleven zoals lokale overheden).

Per Moonshot traject komt er een projectteam dat een afrekenbaar doel heeft, namelijk de daadwerkelijke realisatie van fase 1 en indien mogelijk fase 2 (zie verder). Met in het Moonshot project expertise rondom lobby voor bijvoorbeeld experimenteerruimte, expertise om investeringen aan te trekken, expertise om de innovaties die nodig zijn vorm te geven. Elk project duurt waarschijnlijk 2 tot 3 jaar, maar kan ook langer.

Alle partijen van het Versnellingshuis MVO NL, Het Groene Brein, VNO-NCW/MKB-Nederland en het Ministerie van IenW committeren zich aan een Moonshot project. Het Versnellingshuis zal stakeholders uit het bedrijfsleven, de kennis- en financiële wereld en de overheid uitnodigen en bij elkaar brengen om mee te werken aan dit Moonshot project.

3. Processen

Aanpak

Voor Moonshot projecten beschrijft dit document een gestructureerde aanpak. Grosso modo is de werkwijze van het Versnellingshuis overzichtelijk ingedeeld in vier fases:

Fase 0: plan van aanpak.

- In deze fase wordt beschreven wat het idee is van het Moonshot project. Aan de kerngroep wordt geleverd; Omschrijving van het voorgestelde Moonshot project (max 5-6 A4) met daarin hoe het project tot stand is gekomen, hoe het project past bij de criteria van een Moonshot project, en hoe een eerste fase er voor dit project uit zou kunnen zien (=plan van aanpak). Op deze manier kunnen meer dan 5 onderwerpen in deze fase gestart worden. Het versnellingshuis zal daar actief op sturen.

--- Besluitvorming: gaat Versnellingshuis het Moonshot project ondersteunen? zo ja: fase 1. --

Fase 1: Verkenning.

- In deze fase worden door het projectteam van het Versnellingshuis de voorbereidingen gedaan om de inhoud van het project te verkennen, draagvlak te polsen, tot een probleemanalyse met mogelijke oplossingsrichtingen te komen. Mogelijke risico's van het project worden hierbij in

kaart gebracht¹. Inschatting kosten: ongeveer 50.000,- procesgeld. Het versnellingshuis draagt deze kosten voor zover ze passen binnen de budgetten van de partners. Ook wordt er gekeken of er een drive is bij betrokkenen om aan de slag te gaan met het Moonshot project. De uitkomst is een deugdelijk projectplan inclusief financiering. De verkenningsfase wordt uitgevoerd door het versnellingssteam. Dit team wordt aangevuld met de personen die direct betrokken zijn bij het betreffende Moonshot project. Daarom is het voorstel om ook voor deze fase te streven naar meer dan 5 onderwerpen die fase 1 ingaan.

--- Besluitvorming: Een project gaat door naar fase 2. OF het project is (nog) niet rijp voor fase 2. --

Fase 2: Uitvoering.

- Deze fase wordt additioneel begroot en gefinancierd (zie fase 1). Het zoeken naar financiers van fase 2 is onderdeel van fase 1. Dit geld wordt gezocht bij andere bronnen, het is nml niet bij het Versnellingshuis begroot. In sommige gevallen loopt fase 2 (het concreet bij elkaar brengen van partijen om belemmeringen in investeringen op te lossen) door elkaar. Fase 2 wordt door een uniek samen te stellen projectteam uitgevoerd en kan 1 tot 3 jaar duren. In deze fase dragen partijen naar gelang belang een bijdrage in de versnellingskosten. Het project blijft wel verbonden aan het versnellingssteam.

Fase 3: opschalen

- In deze fase komt het Moonshot project op een financierbare businesscase en starten investeringen. Hiermee start de competitieve fase. Het Versnellingshuis heeft hier geen actieve rol

Besluitvorming

Hieronder beschrijven we stapsgewijs hoe een Moonshot project van idee, eerste omschrijving tot daadwerkelijk Moonshot project komt. Oftewel tot de start van een fase 1.

Longlist/shortlist

- Ideeën voor nieuwe projecten wordt aangeleverd door stakeholders (geen restricties) bij kerngroep/kerngroepleden.
 - De voorstellen voor Moonshot projecten zijn onderbouwd met de benodigde beoordelingsinformatie en laat zien dat het voldoet aan de criteria:
 - Vragen die beantwoord moeten kunnen worden in een plan van aanpak:
 - Voldoet het project aan de criteria om een Moonshot project te zijn? Zo ja, hoe? Geef een zo uitgebreid mogelijke beschrijving.
 - Welke stappen zijn er reeds ondernomen?
 - Welke partijen zijn reeds verbonden, welke partijen ontbreken nog?
 - Welke stappen moeten nu worden ondernomen om fase 1 van het Moonshot project in te gaan? Wat is daar voor nodig?
- Projecten uit de transitieagenda's staan ook op de longlist.
- Longlist wordt beheerd door kerngroep van het Versnellingshuis en VNO-NCW vanuit hun verantwoordelijkheid voor Moonshot projecten
- Alle ingediende ideeën worden door de Moonshot project-procesmanager geagendeerd en besproken in de kerngroep. Deze procesmanager heeft vanuit het Versnellingshuis een verbindende en faciliterende rol richting de Moonshot projecten.

Voorlopige keuze

¹ denk aan gebruik van secundaire biotisch grondstof waar mogelijk residuen van bestrijdingsmiddelen op kunnen zitten, of een oplossing die andere hoogwaardige oplossingen van de markt kan verdringen.

- De kerngroep beslist of het desbetreffende Moonshot project geschikt is om onder te brengen bij het Versnellingshuis: Voorlopige keuze
- Keuzevoorstellen worden altijd ter advies door kerngroep voorgelegd aan het kernteam grondstoffenakkoord, ter vergadering of in een schriftelijke ronde. (kernteam grondstoffenakkoord = klankbordgroep)
- Het kernteam brengt een advies uit over de keuze van de kerngroep.
- Dit advies gaat met advies kerngroep naar de stuurgroep.
- Eventueel kan het Moonshot project nog aangepast worden nav het advies alvorens het naar de stuurgroep gaat.

Definitief besluit

- De stuurgroep van het Versnellingshuis neemt **definitieve keuze** voor een Moonshot project.
- Per gekozen Moonshot project wordt een afzonderlijke projectgroep samengesteld, die fase 1 start.
- Per Moonshot project wordt vanuit VNO-NCW/MKB Nederland, MVO Nederland, Het Groene Brein en de Rijksoverheid een vertegenwoordiger aangewezen die deel uitmaakt van de projectgroep.
- De Moonshot project-procesmanager stuurt op hoofdlijnen alle Moonshot projecten aan.

Wie doet wat?

- Primair verantwoordelijk: VNO-NCW en IenW
 - VNO Levert Moonshot project-procesmanager en zoekt actief verbinding met overige relevante partijen.
 - IenW
 - Levert financiële ondersteuning in fase 1 en (soms deel van) 2 van Moonshot project.
 - Legt link met HCH voor internationale kansen voor versnelling en opschaling
- Overige betrokkenen:
 - MVO NL en Het Groene Brein
 - Partners van NL CE leveren kennis, netwerk en (incidenteel) projectmanagers
 - Kernteam grondstoffenakkoord
 - Geeft advies over voorgestelde Moonshot projecten.
 - Overige partijen zoals transitieagenda-teams, andere overheden etc.
 - Afhankelijk van Moonshot project betrokken.

4. Andere (Moonshot)projecten: regionale Moonshot projecten, keten transities, circulaire accelerator projecten etc.

Naast enkele landelijk doorbraken die door het Versnellingshuis Nederland circulair! worden opgepakt, zijn er nog veel meer projecten waarbij bedrijfsleven voor een circulaire transitie samenwerking vragen van ketenpartijen en overheid. De samenwerkende partners van het Versnellingshuis Nederland Circulair! vinden het nuttig om deze in beeld te houden/krijgen zodat partijen van elkaar weten wat er speelt. Hierdoor kan van elkaar geleerd worden, nuttige contacten worden gelegd, doublures voorkomen of tot meer samenwerking worden gekomen.

Voorstel is dat het Versnellingshuis een overzicht bijhoudt van projecten in de regio en landelijk wat publiekelijk is te raadplegen.

Ook zal het Versnellingshuis waar mogelijk kijken op welke manier deze projecten actief te ondersteunen zijn, binnen de mogelijkheden van het Versnellingshuis. Te denken valt aan het onderzoeken naar mogelijkheden van financiering, het oppakken van vragen over regelgeving, netwerk en kennis.